

АҚИҚАТ

ҰЛТТЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ ЖУРНАЛ

www.akikat.kazgazeta.kz

www.facebook.com/akikatkaz

www.twitter.com/akikatcz

akikat-1921@mail.ru

Көктем нышаны

№4 • 2017

Шарипа НҰРЖАНОВА,
Әсел ӘЛІМ

«Мен де еліме, халқыма адал қызмет етсем...»

Халық ағарту ісінің ардагері, Қазақстан Республикасының Мәдениет қайраткері, ҚР Журналистер одағының мүшесі, Манап Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан облыстық мемлекеттік университетінің құрметті профессоры, академик Е.А. Букетов атындағы сыйлықтың лауреаты – Қайролла Мұқановпен сұхбат.

– Азаматтық ұстаным, өзіндік көзқарас талап етілетін осынау қоғамдық қам-қарекетке араласуыңызға не түрткі болды?

– Менің бастауыш мектепті қазақ тілінде, орта мектепті орыс тілінде бітіргенім бір жағынан жақсы болды. Нәтижесінде қазақша да, орысша да кітаптарды оқыдым. Мектепте оқып жүргенде-ақ Абайдың, Мұхтар Әуезовтің, Сәбит Мұқановтың, Ғабит Мүсіреповтің, Әбділда Тәжібаевтың..., А.С. Пушкиннің, Н.В. Гогольдің, М.Ю. Лермонтовтың, И.А. Крыловтың, М. Шолоховтың, А. Фадеевтің, Л. Соболевтің, А. Твардовскийдің, К. Симоновтың, А. Сурковтың, т.б. шығармаларын оқып таныстым (бәрін атау мүмкін емес). Осының бәрі менің ой-санамды, өмірге деген көзқарасымды кеңейтті.

Мысалы, Абайдың:

*Әуесқой болма әрнеге,
Өнерпаз болсаң арқалан.
Сен де бір кірпіш дүниеге,
Кетігін тап та бар қалан,*

Шарипа НҰРЖАНОВА, Әсел ӘЛІМ – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, журналистика факультетінің аға оқытушылары

– деген сөз
регiмде жаттал
халқыма адал к
басқа халық
алға басып ө
ген ой-арман
ұлтымыздың
мен халыққа с
жұртқа, әсір
жетеледі.

Дауылпаз а
украин акыны
ған өлеңінің:

*Ұйықтап ө
Ұйқың ұдай
Тірлігің не,
Ешбір ізің*

шумағы мені
налды. Бұл сөз
халқына еңбек
жасаған еңбекі
ғой. Басқа да с
бәрі қоғамдық
ма түрткі болды

– Халық а
кезеңінде жү
құрулардың с
дай пікірлесі
ғырығы бүтін
тұжырымға к

– Тың игер
да, кемшілік
барлық жер
бағатын жер
жылдары ты
бірқатар жа
Орта мектеп
саны көбейді
оқытатын ме
Мысалы, біздің
102-ден 82-ге
қазақ ауылдар
әрі кеткенде
тер ғана жер
де қазақ орта
Сондықтан
орыс мектеп
кезде (Хрущев
білмейтіндер
ды. Тіпті, та
мектептерде
жүргізілді. Ал
өздері де орыс
оқушылардың
на әкеп соқты

пен оқу бітірген 9 мың түлек жұмысқа орналаса алмай қалыпты. Осы 9 мың түлекті оқытуға мемлекет бюджетінен 4 млрд теңге жұмсалыпты. Бұл Білім және ғылым министрлігі жоспарының экономиканың нақты қажеттілігіне сәйкес келмейтінін көрсетеді және мұндай жағдай жыл сайын болып тұрады. Білім беру саласында ата-аналардан заңсыз ақша жинау әлі тоқталмай келеді. Жыл сайын Ұлттық Бірыңғай Тестілеу (ҰБТ) дау шығарып жатады. Біздің заманымызда орта мектепті бітіретіндер сол өз мектебінде қорытынды емтихан тапсыратын. Олардың жоғарғы оқу орындарына түскісі келетіндер қалаған оқу орнына барып өз бетімен емтихан тапсыратын. Ешқандай у-шу болмайтын. Мұғалімдер де бұған араласпайтын. Қазір ҰБТ-ға оқушыларын дайындау кезінде мектеп мұғалімдері де ата-аналар да, оқушылар да әбден қажиды.

Биыл Білім және ғылым министрлігі бұл істі жөнге келтіреміз деп отыр. Бұл іс лайым дұрыс жолға қойылуын біз де тілейміз.

– Қазір не жазып жүрсіз? Қаламгер ретіндегі қоржыныңыз қомалты ма?

– 2013 жылы қараша айында көшеде көктайғақта құлап жамбасымды сындырып алдым. Ауруханада 40 күн жатып емделдім. Бірақ, нәтиже болмады, мүгедек болып тек үй ішінде қос балдақпен жүремін. Бұрынғыдай архивке, кітапханаға бара алмаймын. Сондықтан, бар ермегім газет, журнал, кітап оқу. Сонымен қатар, бұрынғы жинаған біраз материалдарымды қайта қарап, саралап мақалалар және кітаптар жазамын.

2013-2016 жылдары қазақ және орыс тілдерінде газеттерде 60-тан астам мақала, журналдарда 10 шақты мақалам шықты. Осы жылдарда (2013-2016): «Арманда кеткен асыл тұлға», «Самай Керей шежіресі», «Из истории народного образования Северо-Казахстанской области», «Жалтыр ауылы», «Мағжанның ізімен» атты 5 кітабим жарық көрді. Ал, жалпы менің жеке өзімнің 22 кітабим басылып шыққан. Ал, мақалалар саны 500-ден асады.

Қазіргі уақытта жоспарым бойынша 2017 жылғы айтулы даталарға материалдар жинап өңіріміздің зиялы да өнегелі азаматтары туралы, халық ағарту, білім беру ісінің тарихы туралы жазбақпын. Жазамын деген жоспар көп. Денсаулық болса, бос қарап отырмаймын, шамам келгенше жаза беремін.

ОЙ ӨЛШЕМДЕРІ

Рухани салт-дәстүрі мықты ұлттың саяси-қоғамдық, әлеуметтік-тұрмыстық ұстанымы да мықты болады.

Ұлт мәселесіне келгенде ешқандай саяси-қоғамдық теңдік, жалған достықты жамылған бітімгершілік пен бауырмалдылық жүрмеуі керек. Әсіресе, ол Қазақстан секілді моноэтникалық және унитарлы, ешкімнің ел-жерін жаулап (отарлап) алмаған мемлекетте мықты болмаса болмайды. Жалпақшешейлік жарға жығады...

Мемлекет өз азаматтарының, оның ішінде ел-жердің иесі болып саналып, өзі аты-жөнін алып отырған ұлттың басына ұжымақ орнатпаса да, (ұжымақ орната да алмайды) дозаққа түсірмеуі тиіс. Немесе, аяқ-қолын жылы суға салып отыратындай жағдай жасамаса да, өгей шешедей бетінен қақпауы керек. Ондай болған жағдайда, алдымен ұлт азып-тозады, содан соң мемлекеттің өзінің іргесі шайқалады. Ел Конституциясы да соған негізделмей, мемлекет мемлекет болмайды.

Жан өлмейді. Ол фәнилік те, бақилық та. Өлетін де, тозатын да тән. Өйткені, жан рухани, тән материалдық құндылық. Адамның жан тазалығын жоғары қоятындығы сондықтан. Біздің поэзия жан қозғалысының көрінісі деуіміздің сыры сонда.

Нағыз ақын да, жазушы да – өзінің шығармашылық ерік еркіндігін алдымен ұлтына арнайды, содан бастау алады. Ол оған қол жеткізген кезде, оның шығармалары ұлттық игілікке үлес болып қосылады да, содан соң барып ол әлемдік, жалпыадамзаттық құндылыққа айналады.

Публицистикалық мақаланы (прозаны) мен өзім жазамын, ал, өлеңді (поэзияны) құлағыма әлде біреу сыбырлап тұрып жаздыратын сияқты.

(Жалғасы 101-бетте)

ЖҰРТ ЖАЗУ

